

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.210](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.210)

УДК 353.2

*О. Г. Гутиря,
магістрант, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКОЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

*O. G. Hutyria
graduate student, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University*

IMPROVING THE ORGANIZATION OF SECURITY-PROVIDING ACTIVITIES IN REGION ADMINISTRATION

У статті розглянуто шляхи удосконалення організації безпекозабезпечувальної діяльності в Полтавській області. Висвітлено особливості регіонального управління в Україні. Встановлено, що регіональне управління забезпечує безпекозабезпечувальну діяльність в регіоні, і воно представлено обласною державною адміністрацією. Розкрито важливість здійснення безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні. Визначено, що стан економічної безпеки регіону залежить від того на якому рівні здійснюється безпекозабезпечувальна діяльність. Розкрито основні поняття, які характеризують безпекозабезпечувальну діяльність в регіоні. Виявлено місце обласних адміністрацій в системі управління економічної безпеки України. Проаналізовано чисельності працівників в облдержадміністрації. Розкрито особливості діяльності Полтавської обласної державної адміністрації. Висвітлено, якими нормативно-правовими актами керується Полтавська обласна державна адміністрація, а також питання, які вона вирішує в результаті своєї діяльності. Подано організаційну структуру Полтавської обласної державної адміністрації. Визначено, що в організаційній структурі Полтавської обласної державної адміністрації немає відповідного структурного підрозділу, який би забезпечував безпекозабезпечувальну діяльність. На основі проаналізованих повноважень керівництва та підпорядкованим ним структурним підрозділам було виявлено, які елементи безпекозабезпечувальної діяльності входять в їх обов'язки. Для забезпечення кращої організації облдержадміністрації з приводу забезпечення безпекозабезпечувальної діяльності в регіоні було запропоновані відповідні заходи. За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що Полтавська обласна державна адміністрація частково здійснює безпекозабезпечувальну діяльність в регіоні і запропоновані заходи, дозволять їй виконувати свої обов'язки на належному рівні. Також, Полтавська облдержадміністрація врахувавши запропоновані пропозиції зможе покращити стан економічної безпеки Полтавської області.

The article considers ways to improve the organization of security-providing activities in the Poltava region. The peculiarities of regional governance in Ukraine are highlighted. It was established that the regional administration provides security-providing activities in the region, and it is represented by the regional state administration. The importance of security-providing activities in the regional administration is revealed. It is determined that the state of economic security of the region depends

on the level at which security-providing activity is carried out. The basic concepts which characterize the security-providing activity in the region are revealed. The place of regional administrations in the system of economic security management of Ukraine was revealed. Analyzed number of employees in the state administration. The features of activity of Poltava regional state administration are revealed. It is highlighted, what regulatory acts are guided by the Poltava regional state administration, as well as the issues that it solves as a result of its activities. The organizational structure of Poltava regional state administration is submitted. It is determined that in the organizational structure of Poltava regional state administration there is no corresponding structural unit that would provide security-providing activities. On the basis of the analyzed powers of the management and its subordinate structural units, it was discovered which elements of security-providing activities are in their responsibilities. In order to ensure a better organization of the regional state administration appropriate measures were proposed regarding the provision of security-providing activities in the region. According to the results of the research, it was concluded that the Poltava regional state administration partially carries out security-providing activities in the region and the proposed measures will allow it to perform its duties at an appropriate level. Also, the Poltava regional state administration, taking into account the proposals, will be able to improve the state of economic security of the Poltava region.

Ключові слова: *регіональне управління; безпекозабезпечувальна діяльність; економічна безпека; організаційна структура; організація безпекозабезпечувальної діяльності.*

Key words: *regional administration; security-providing activities; economic security; the organizational structure; organization of security-providing activities.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах безпекозабезпечувальна діяльність для органів регіонального управління є відносно новим видом діяльності. Здійснення безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні дозволить зміцнити економічну безпеку регіону, яка сьогодні є важливою умовою регіонального розвитку.

Необхідність безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні зумовлена наявністю загроз соціально-економічній системі регіону, реалізація яких призводить до негативних змін у системі.

Оцінювання організації безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні дозволить виявити недоліки в її організації та визначити напрями, за якими потрібно діяти органам регіонального управління, щоб її покращити.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Регіональне управління є предметом численних досліджень в регіоналістиці (наукові праці таких вітчизняних вчених як Ю.В. Ковбасюк, В.М. Вакуленко, М.К. Орлатий, О.Б. Коротич та ін.). Але зі зміною умов розвитку регіону в регіональному управлінні виникає необхідність нових видів діяльності, до числа яких належить безпекозабезпечувальна діяльність.

Незважаючи на увагу вітчизняних вчених до проблематики економічної безпеки регіону (наукові праці таких вітчизняних вчених як В.О. Онищенко, Г.В. Козаченко, С.В. Онищенко, Т.М. Завора, О.М. Бондаревська, О.А. Маслій та ін.), питання безпекозабезпечувальної діяльності в регіоні лише починають вивчатися.

Постановка завдання. Метою статті є визначення шляхів покращення організації безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні (на прикладі Полтавської області) за результатами аналізу її здійснення.

Виклад основного матеріалу. Регіональне управління, що здійснюється у державі, являє собою діалектичне поєднання державного регіонального управління та самоврядування кожного з регіонів країни. У свою чергу, державне регіональне управління містить державне управління цілісним соціально-економічним територіальним комплексом держави у просторовому аспекті та державне управління кожним регіоном країни як окремою підсистемою [3].

Взагалі регіональне управління – це система цілеспрямованого впливу суб'єктів управління регіональним розвитком (Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади; місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування) на суспільно-політичні, соціально-економічні, гуманітарні процеси, що перебігають в регіоні, з метою отримання очікуваного синергетичного позитивного ефекту [8].

Регіональне управління передбачає комплексний вплив суб'єкта управління (представників регіональної влади, у тому числі органів місцевого самоврядування) на об'єкти управління за спеціальними каналами передачі інформації. Від об'єкта до суб'єкта управління по спеціальному каналу передачі інформації надходять дані про стан об'єкта управління, що є підставою для подальшого прийняття управлінських рішень [2].

До основних функцій регіонального управління належать:
визначення рівня економічного та соціального розвитку регіону й аналіз ситуації, що склалася в соціально-економічній системі регіону;

прогнозування і планування регіонального розвитку, що передбачає розроблення Стратегії регіонального розвитку, на основі якої формуються програми економічного та соціального розвитку регіону;

організація регіонального управління, що передбачає формування організаційних структур управління регіоном на основі проектування нових або вдосконалювання наявних;

мотивація регіонального розвитку, що полягає у забезпеченні постійного підвищення рівня життя населення на основі сталого економічного зростання регіону;

контроль економічного й соціального розвитку регіону;

регулювання регіонального розвитку, яке здійснюється в межах законодавчого поля, що діє на території регіону і формується в результаті спільної діяльності органів законодавчої, виконавчої влади національного й обласного рівнів, а також органів місцевого самоврядування [2].

Реалізація названих функцій регіонального управління здійснюється під впливом зовнішнього середовища. Процеси та явища, що в ньому відбуваються, створюють не лише можливості для його розвитку, а й небезпеки та загрози для регіону. Логічною реакцією регіональної влади на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі є намагання захистити його економічне становище, тобто зміцнити економічну безпеку регіону. Саме тому останнім часом в регіональному управлінні виникла необхідність у здійсненні безпекозабезпечувальної діяльності.

Безпекозабезпечувальна діяльність органів регіонального управління – це діяльність, що спрямована на протидію загрозам - деструктивним та дестабілізуючим процесам, що виникають та перебігають у зовнішньому та внутрішньому середовищах, що спричиняють зміни негативного характеру у соціально-економічній системі регіону.

Економічна безпека регіону є поняттям, що має багато тлумачень. Економічна безпека регіону як умова його розвитку характеризує спроможність регіону протидіяти реалізації загроз, а якщо їхня реалізація все ж таки відбулася, - долати наслідки цієї реалізації, тобто зміни негативного характеру, що відбулися у соціально-економічній системі регіону. Як зазначено у [4], економічна безпека на регіональному рівні – це спроможність економіки регіону протистояти дестабілізуючому впливу внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних чинників, одночасно не створюючи загроз для інших елементів регіону та зовнішнього середовища.

Сьогодні в Україні спостерігається значна диференціація регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, що є ще одним свідченням необхідності звернути увагу на таку умову розвитку як економічна безпека регіону. Її врахування сприятиме підвищенню ефективності регіональної політики.

Основним органом, що здійснює безпекозабезпечувальну діяльність в регіональному управлінні, є обласна державна адміністрація. Обласна державна адміністрація є складовою частиною ієрархії державного апарату, який становить собою систему органів, за допомогою функціонування яких об'єктивізується державна влада, виконуються основні функції, досягаються цілі та завдання.

За допомогою обласних і районних адміністрацій, що діють за територіальним принципом, вищі за державною ієрархією органи виконавчої, законодавчої та судової влади України (Президент, Уряд КМУ, міністерства та інші центральні органи влади) можуть здійснювати свої функції у сфері державного управління на місцях [7]. До числа таких функцій належить і забезпечення економічної безпеки регіону, що становить сенс безпекозабезпечувальної діяльності в регіоні. На рис. 1 надано наявну в Україні систему забезпечення економічної безпеки у державі.

З рис. 1. видно, що в системі забезпечення економічної безпеки в Україні провідну роль відіграє держава разом з відповідними інститутами. Вони здійснюють безпекозабезпечувальну діяльність як на макро-, так і на мезо- та мікрорівнях.

Відповідно, безпекозабезпечувальну діяльність в Полтавській області здійснює Полтавська обласна державна адміністрація.

Згідно з частиною другою статті 1 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» Полтавська облдержадміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів виконавчої влади. Полтавська ОДА в межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території Полтавської області, а також реалізує повноваження, які делегувала їй Полтавська обласна рада. Правовий статус Полтавської облдержадміністрації встановлений Конституцією України, Законом України «Про місцеві державні адміністрації» та іншими законами України. Полтавська облдержадміністрація в своїй діяльності керується Конституцією України, Законом України «Про місцеві державні адміністрації» та іншими законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади вищого рівня [6].

Згідно статті 2 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» Полтавська облдержадміністрація на території Полтавської області у межах безпекозабезпечувальної діяльності забезпечує:

законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян;

виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля;

підготовку та виконання місцевого бюджету [1].

Згідно статті 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації до відання Полтавської облдержадміністрації у межах та формах, визначених Конституцією і законами України, вирішує такі питання, що мають безпосереднє відношення до безпекозабезпечувальної діяльності регіону:

забезпечення охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;
 забезпечення соціально-економічного розвитку регіону;
 сприяння розвитку підприємництва та здійснює державну регуляторну політику;
 сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
 забезпечення соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати [1].

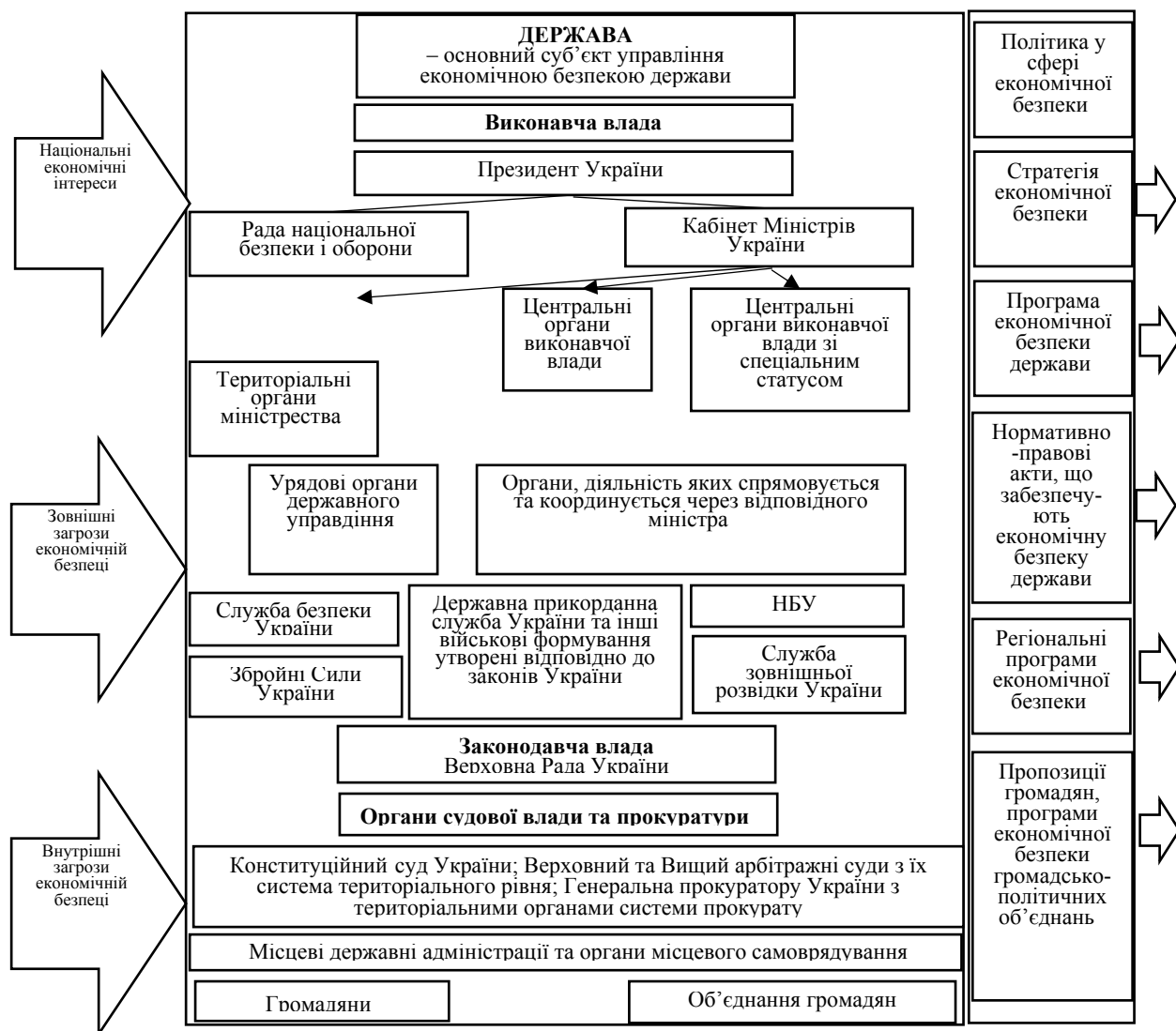

Рис. 1. Система забезпечення економічної безпеки в Україні [5]

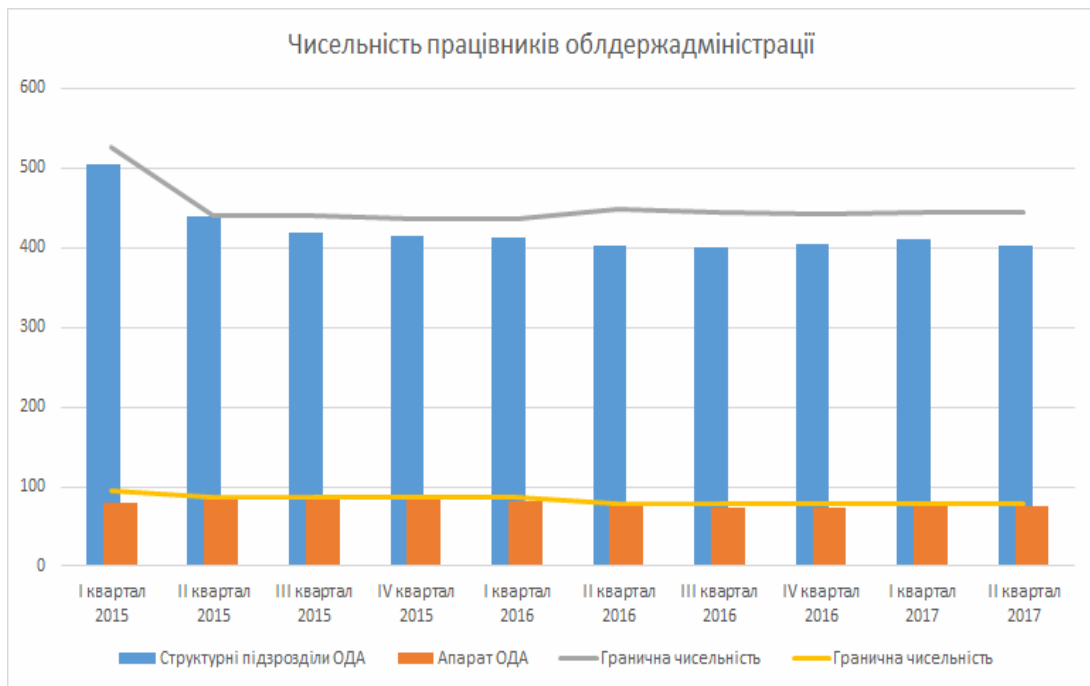
Полтавська облдержадміністрація на території Полтавської області поряд з іншими функціями забезпечує виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля. З одного боку, виконання цих програм зміцнює економічну безпеку регіону, а, з іншого, потребує певного рівня економічної безпеки, що виступає умовою результативного регіонального розвитку.

Загальна чисельність працюючих в Полтавській облдержадміністрації складає приблизно 470 працівників (рис. 2).

З рис. 2 видно, що чисельність працюючих в структурних підрозділах облдержадміністрації протягом 2015-2017 рр. скоротилася. В I кварталі 2015 р. чисельність працюючих становила приблизно 500 осіб, а в II кварталі 2017 р. зменшилась приблизно до 400. Чисельність апарату облдержадміністрації протягом 2015-2017 рр. не перевищувала 100 осіб і майже не змінювалася.

Організаційну структуру Полтавської обласної державної адміністрації надано на рис 3.

З рис. 3. видно, що в організаційній структурі Полтавської обласної державної адміністрації немає відповідного структурного підрозділу, який безпосередньо займається безпекозабезпечувальною діяльністю. Проте до компетенції керівництва облдержадміністрації та підпорядкованих ним структурних підрозділів входять певні елементи безпекозабезпечувальної діяльності [6].

Рис. 2. Чисельність працівників облдержадміністрації [6]

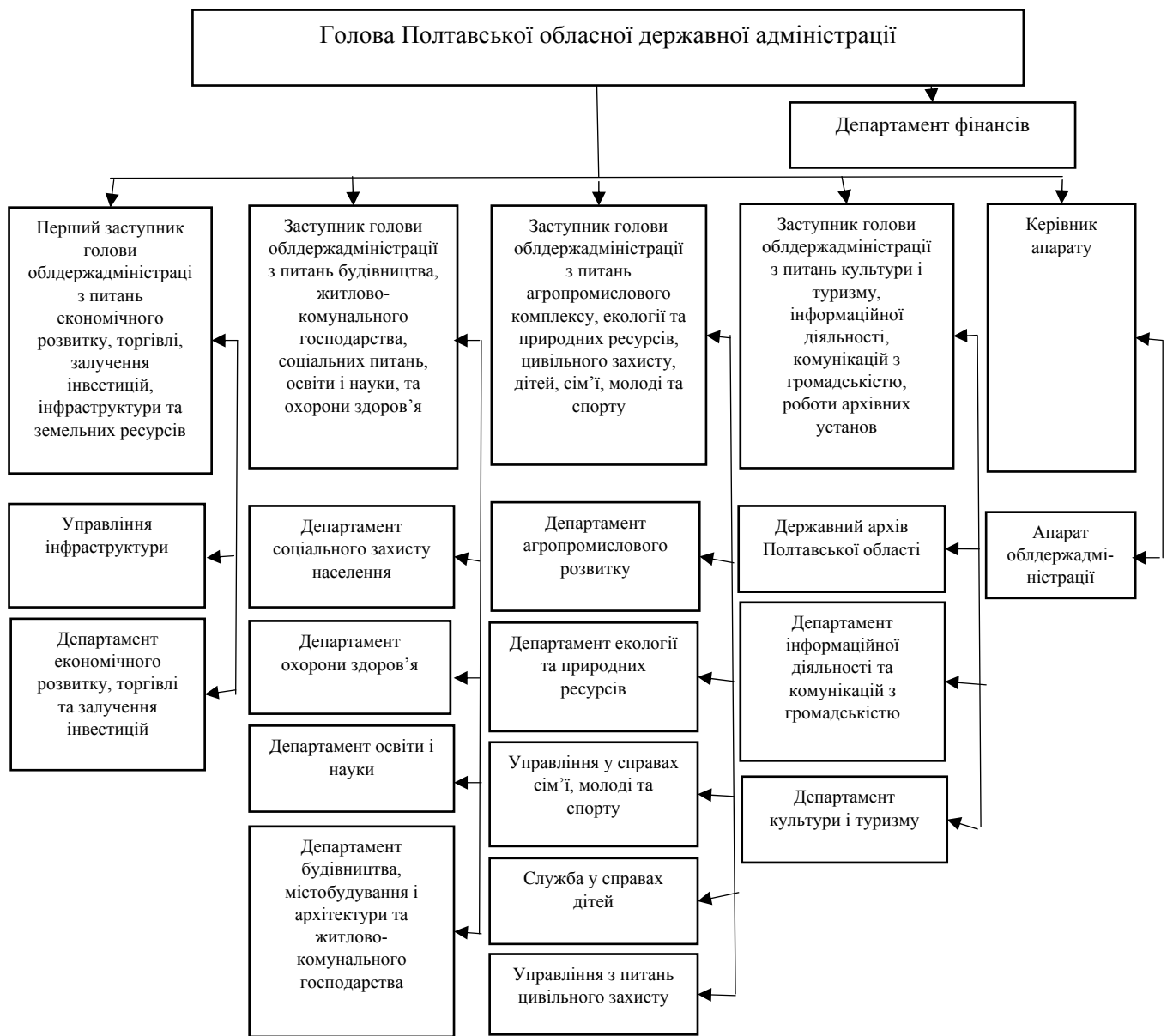
Так, керівник облдержадміністрації забезпечує координацію банківських установ області, контролює залучення іноземних інвестицій для розвитку економічного потенціалу області, сприяє залученню зовнішніх та внутрішніх інвестицій підприємствами різних форм власності, координує заходи щодо протидії корупції.

Департамент фінансів забезпечує цільове використання бюджетних коштів, забезпечує захист фінансових інтересів регіону, виконує прогностичні розрахунки щодо економічного і фінансового стану галузей економіки області, шукає додаткові джерела фінансових ресурсів та розробляє пропозиції щодо удосконалення механізму економічного стимулювання підприємств для розвитку економічного потенціалу області.

Перший заступник голови облдержадміністрації координує роботу з підготовки програм соціально-економічного розвитку області, організації контролю за їх виконанням, координує підготовку регіональних програм енергозбереження, інвестиційних планів розвитку відповідних галузей енергетики, забезпечує реалізацію державної політики у сфері державно-приватного партнерства, розвитку та підтримки підприємництва, формування ринкової інфраструктури підтримки бізнесу в області та створення сприятливих умов для його функціонування.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій оцінює внутрішньо-регіональну диференціацію економічного і соціального розвитку області, реалізує державну та регіональну політику щодо ефективного функціонування провідних галузей економіки регіону, сприяє формуванню інфраструктури підтримки малого підприємництва, нарощуванню інвестиційних ресурсів, створенню сприятливого інвестиційного клімату, забезпечує в межах своїх повноважень захист економічних прав і законних інтересів вітчизняних та іноземних інвесторів на території області, здійснює заходи з підвищення рівня енергетичної безпеки за рахунок збільшення обсягів власного видобутку і виробництва енергоресурсів.

Управління інфраструктури займається розвитком дорожньо-транспортної інфраструктури регіону.

Рис. 3. Організаційна структура Полтавської обласної державної адміністрації

Департамент соціального захисту населення сприяє ефективному використанню трудових ресурсів, раціональній, продуктивній та вільно обраній зайнятості, підвищенню конкурентоспроможності робочої сили, продуктивності праці.

Департамент екології та природних ресурсів забезпечує раціональне використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю здійснює заходи щодо розвитку інформаційного простору та інформаційної інфраструктури області.

Таким чином, до компетенції структурних підрозділів облдержадміністрації входять права та обов'язки, виконання яких сприяє тією чи іншою мірою економічній безпеці соціально-економічної системи регіону, тобто ці структурні підрозділи займаються певним чином безпекозабезпечувальною діяльністю. Але кожен структурний підрозділ облдержадміністрації виконує лише ту частину безпекозабезпечувальної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з його функціональним навантаженням. Тобто є підстави говорити про розпорошеність безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні, причинами чого слід вважати неостаточне усвідомлення значення такої діяльності та необхідності піклуватися про економічну безпеку регіону, деяку інерційність організації управління регіоном.

Для забезпечення кращої організації з приводу забезпечення безпекозабезпечувальної діяльності потрібно зосередити всі елементи безпекозабезпечувальної діяльності у єдине ціле і створити групу фахівців, що будуть займатися безпекозабезпечувальною діяльністю в регіональному управлінні. Така група не обов'язково має стати структурним підрозділом Полтавської ОДА, група може діяти як міжструктурне утворення в облдержадміністрації.

До компетенції міжструктурної групи з економічної безпеки регіону слід включити:

постійний аналіз процесів та явищ, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі соціально-економічної системи регіону з метою виявлення їхнього характеру – вони становлять загрозу соціально-економічній системі регіону чи ні;

аналіз розвитку виявлених загроз та їхнього характеру (реальні або потенційні);

аналіз впливу реалізації загроз соціально-економічній системі регіону;

оцінювання економічної безпеки регіону;

розроблення заходів протидії загрозам соціально-економічній системі регіону (районам області та області в цілому з метою посилення економічної безпеки області).

За наявності відповідної кваліфікації в учасників міжструктурної групи з економічної безпеки області група:

спроможна стати дієвим суб'єктом безпекозабезпечувальної діяльності в регіональному управлінні;

забезпечити координацію структурних підрозділів облдержадміністрації та інших учасників безпекозабезпечувальної діяльності відповідно до їхньої участі у тій діяльності та наявних функціональних обов'язків.

Висновки. На мезорівні основним суб'єктом безпекозабезпечувальної діяльності має стати обласна державна адміністрація. Сьогодні системно, у взаємозв'язку всіх елементів соціально-економічної системи регіону безпекозабезпечувальна діяльність в регіональному управлінні Полтавської області не здійснюється (причому Полтавська область не є винятком, така ситуація має місце в регіональному управлінні всіх областей України). Проте до компетенції структурних підрозділів Полтавської облдержадміністрації входять окремі повноваження, які можна розцінювати як елементи безпекозабезпечувальної діяльності (хоча такі повноваження мають переважно мірою організаційний характер і не наповнені конкретним змістом стосовно захисту від загроз соціально-економічній системі регіону).

Список літератури.

1. Про місцеві державні адміністрації: Закон України (в редакції Закону № 2581-VIII від 04.11.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

2. Державне управління на регіональному рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helpiks.org/5-562.html>

3. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком країни: теоретико-методологічні засади / О. Б. Коротич. // Державне будівництво. - 2010. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2010_1_4.

4. Криленко В.І. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки / В.І. Криленко // Ефективна економіка. – 2013. - №2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1779>

5. Матвійчук І. О. Інституціоналізація управління економічною безпекою держави / І. О. Матвійчук // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. - 2012. - № 2. - С. 131-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2012_2_21.

6. Полтавська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.adm-pl.gov.ua>

7. Поняття та принципи діяльності обласної державної адміністрації. Повноваження обласної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/9673/>

8. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine “About local state administrations”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (Accessed 27 November 2018).

2. Public administration at the regional level, available at: <https://helpiks.org/5-562.html>

3. Korotych, O. B. (2010), “ State management of regional development of the country: theoretical and methodological principles ”, *Derzhavne budivnytstvo*, [Online], vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2010_1_4 (Accessed 26 Nov 2018).

4. Krylenko, V.I. (2013), “ Economic security of the region as a component of national economic security”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1779>

5. Matviychuk, I.O. (2012), “Institutionalization of the management of the economic security of the state”, *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser. : Ekonomika*, vol. 2, pp. 131–141.

6. Poltava Regional State Administration, available at: <https://www.adm-pl.gov.ua>

7. The concept and principles of the regional state administration. Authority of the regional administration, available at: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/9673/>

8. Kovbasyuk, Yu.V. Vakulenko, V.M. Orlaty M.K. (2014), *Rehional'ne upravlinnia* [Regional administration], The National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.12.2018 р.